

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС: Модернізація системи вищої освіти України

*Матеріали VI Міжнародної наукової конференції
“Модернізація системи вищої освіти відповідно
до Програми розвитку освіти в Україні на 2005–2010 роки”,
м. Судак, Автономна Республіка Крим,
20 травня 2006 р.*

*та Всеукраїнської науково-практичної конференції
“Вища освіта в контексті державної політики України”,
м. Київ, МАУП, 14 грудня 2006 р.*

Київ 2007

ББК 74.58(4УКР)я43
Б79

Відповідальний редактор *В. М. Чирков*
(видання здійснене в рамках проекту “Наукові праці МАУП”)

Болонський процес: Модернізація системи вищої освіти
Б79 України: Матеріали VI Міжнар. наук. конф. “Модернізація системи вищої освіти відповідно до Програми розвитку освіти в Україні на 2005–2010 роки”, м. Судак, Автономна Республіка Крим, 20 трав. 2006 р. та Всеукр. наук.-практ. конф. “Вища освіта в контексті державної політики України”, м. Київ, МАУП, 14 груд. 2006 р. — К. : МАУП, 2007. — 328 с.: іл. — Бібліогр. в кінці статей.

ISBN 978-966-608-755-6

У пропонованому збірнику наукових праць висвітлюються проблеми модернізації системи вищої освіти України, трансформації освітньої системи країни в умовах розвитку постіндустріального суспільства. Вища освіта розглядається в контексті державної політики України.

Для науковців, державних службовців, менеджерів освіти, викладачів і студентів, які навчаються за такими напрямками і спеціальностями: державне управління, політологія, менеджмент, маркетинг, педагогіка, міжнародні відносини.

ББК 74.58(4УКР)я43+74.58я43

ISBN 978-966-608-755-6

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2007

Бок С. В. <i>Формирование межкультурной компетенции у студентов при изучении иностранного языка с помощью информационных технологий</i>	169
Сурмяк Ю. Р. <i>Організаційно-правові засади взаємодії органів внутрішніх справ і вищих навчальних закладів у правовиховній роботі</i>	176
Голован М. В., Доброгорська О. І., Кравченко Л. В. <i>Проблема аналізу впливу культурної глобалізації на систему професійної підготовки менеджерів</i>	188
 Розділ II	
ВИЩА ОСВІТА В КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ	192
Корсак К. В., Косенко О. І., Ольховська Ж. П. <i>Нові горизонти вищої освіти і науки в Україні ХХІ століття</i>	193
Онищук Л. А. <i>Роль органів державного управління у виробленні стратегії реформування освіти на засадах гуманізму</i>	202
Торосян О. М. <i>Гуманітарна освіта: проблеми і тенденції розвитку</i>	208
Похресник А. К. <i>Сектор вищих навчальних закладів І–ІІ рівнів акредитації — “гордіїв вузол” системи вищої освіти України</i>	215
Ластовченко І. О. <i>Підвищення духовності нації і державна стратегія розвитку освіти в Україні</i>	221
Сацький П. В. <i>Актуальні аспекти комплексного реформування системи вищої освіти України</i>	224
Матюхін В. О., Кобзєва О. В. <i>Визначення стратегії розвитку недержавних вищих навчальних закладів на основі SWOT-аналізу</i>	235
Шилов Ю. О. <i>Проблема виникнення державності в підручниках України</i>	245
Сучкова Е. Д., Сучков А. А. <i>Роль интеллектуальных ресурсов в формировании инновационных стратегий и обеспечении технологической конкурентоспособности</i>	260

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ І ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У ПРАВОВИХОВНІЙ РОБОТІ

У сучасних умовах правова освіченість набула глобального значення. По суті, все, що робиться для впливу на свідомість і поведінку підростаючого покоління і всіх громадян, повинно сприяти формуванню високої правової свідомості людини. І освіта, і виховна робота в сім'ї, і діяльність правоохоронних органів, правозахисних організацій, органів юстиції і суду, правова пропаганда ЗМІ мають сприяти своєчасному ознайомленню населення з нормами чинного законодавства, нормами Конституції України.

Загальні шляхи вирішення цих та інших завдань визначені у “Національній програмі правової освіти населення”, яка введена в дію Указом Президента України від 18 жовтня 2001 р. № 992/2001. Виконання заходів цієї Програми дало змогу практично реалізувати принцип безперервності правового виховання молоді: ази правових знань надаються в дитячому садку, потім у середній загальноосвітній школі, профтехучилищі, вищому навчальному закладі. Міністерством освіти і науки “Основи права” внесені до загальнообов’язкових навчальних дисциплін.

Але, на жаль, через обмежену кількість аудиторних навчальних годин (для більшостей спеціальностей — 81 год), відведених для вивчення цієї навчальної дисципліни, відсутність чіткої системної позааудиторної правовиховної роботи, незабезпеченість освітніх установ достатньою кількістю накладу юридичної літератури для самостійного вивчення законодавства молоді люди не завжди мають можливість отримати відповідні знання і

ґрунтовно ознайомитися з основними положеннями права. Більшість юнаків і дівчат, які навчаються або навчалися у закладах освіти неюридичного профілю, не мають достатніх умінь і навичок самостійно захищати свої права, не знають, на які органи державної влади покладені обов'язки захисту прав і свобод людини.

Як показало дослідження (анкетовано 476 студентів вищих навчальних закладів І-ІІ рівнів акредитації м. Львова), 83 % респондентів не знають основні положення кримінального, кримінально-процесуального, цивільно-процесуального, сімейного та кримінально-виконавчого законодавства, інших нормативних актів щодо захисту прав і свобод людини і громадянина.

На запитання “Хто в Україні здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина?” 20 % респондентів назвали “Міністр внутрішніх справ”; 45 % — “Генеральний прокурор України”; 67 % — “Голова Верховного Суду України”. Лише 6 % респондентів дали правильну відповідь: “Уповноважений Верховної Ради України з прав людини”.

На запитання “Що вас стримує від вчинення правопорушення?” 42 % респондентів зазначили: “Страх бути притягнутим до юридичної відповідальності”; 51 % — “Морально-християнські переконання”. Ніхто з опитаних не зазначив, що він переконаний у цінності правових норм, що наявна правосвідомість не дозволяє йому вчинити протиправну дію і що він особисто прагне брати участь у зміцненні законності та правопорядку в державі. Отже, у повсякденному житті молоді люди більше керуються нормами християнської моралі, аніж переконаннями й установками щодо дотримання чинного законодавства і діючих правових норм у суспільстві. А це, у свою чергу, свідчить про низьку правову свідомість, відсутність віри в силу закону. Тому необхідно нарощувати зусилля, спрямовані на закладення міцних основ правомірної поведінки громадян, приділяти більшу увагу правовій соціалізації молоді, підвищенню її правосвідомості та правової культури.

Відомо, що правова культура є складовою загальної культури і містить духовні й моральні цінності щодо правової дійсності. При цьому правова культура охоплює у правових явищах лише те, що є відносно прогресивним, соціально корисним і цінним.

Вона є не лише результатом, а способом діяльності, й в цьому аспекті духовна правова культура розуміється як напрям мислення, норми і стандарти поведінки. У змісті правової культури особи доцільно виділити такі блоки:

- правосвідомість як система відображення почуттів суб'єктом правової дійсності;
- правомірна поведінка і правове мислення;
- результати правомірної поведінки і правового мислення.

Таким чином, правова культура особистості — це лише позитивні погляди, ідеї, оцінки, позиції, установки і мотиви, які становлять основу правомірної і соціально активної поведінки особи.

Питання щодо правової культури особистості розглядаються багатьма сучасними вченими-правниками, у тому числі В. В. Головченком, О. О. Ганзенком, В. О. Котюком, В. В. Копейчиковим, М. С. Кельманом, О. Г. Мурашиним, М. Ф. Поліковським, П. М. Рабіновичем, Л. І. Рябошапкою, а також М. Й. Штангретом та ін.

Правова культура особи нерозривна з її правовою свідомістю. Правосвідомість особистості характеризується знаннями чинного права і законодавства, правовими переконаннями й установками, правовим мисленням, правовими емоціями і почуттями, правовими мотивами, орієнтаціями та позиціями, які синтезуються у прийнятих рішеннях у процесі правової діяльності у сфері правовідносин [3, 85].

Відомо, що на формування правосвідомості та правової культури особи найефективніше впливає правове виховання.

Не можна не погодитись з визначенням В. В. Головченка щодо того, що “правове виховання — це цілеспрямована діяльність держави, громадських і благодійних організацій, окремих громадян з надання соціальних, педагогічних, правових послуг у роз'ясненні та інформуванні положень законодавства, юридичного консультування різних верств населення, формування у громадян певної системи правових знань, правових переконань і установок, правового мислення, правових умінь і навичок, правових почуттів, що забезпечують стабільність правомірної поведінки і соціально-правової активності особи, додержання, виконання і використання нею діючих юридичних норм у державі” [1, 8].

Отже, доходимо висновку, що у процесі правового виховання молода людина формує певну систему правових знань, умінь і навичок, правильну правову орієнтацію та поважне ставлення до законів, правил співжиття, тверду впевненість у необхідності правових норм для нормальної життєдіяльності суспільства та його членів.

Головним завданням правового виховання вважається формування правової установки, з позиції якої можна правильно керуватися своїми настроями, бажаннями, вчинками.

Дослідженням проблем правового виховання особистості займаються такі вчені-правники Росії, як М. М. Кейзеров, В. І. Кригер, А. М. Столяренко, В. В. Тищенко та ін.

В Україні за останні десять років проблеми правового виховання стали предметом дослідження таких відомих науковців: Ф. Ф. Бряцко, Г. П. Васяновича, І. В. Гамалія, Т. І. Гончарова, В. В. Головченка, В. Ф. Дубровського, В. Я. Загревої, В. О. Котюка, Я. В. Кічука, Л. О. Мацук, Г. І. Неліпи, М. К. Підберезького, С. С. Сливки, Н. О. Ткачової, О. А. Удалової, І. Б. Усенка, Є. І. Федика, М. М. Фіцули, В. В. Чернея, М. М. Цимбалюка та ін. У наукових працях цих учених чільне місце посідають питання, пов'язані з формуванням правосвідомості та правової культури особистості. М. К. Підберезький та Л. О. Мацук присвятили свої праці дослідженню проблем формування правової культури студентів вищих педагогічних навчальних закладів, Є. І. Федик та Я. В. Кічук досліджують формування правової культури студентів-юристів і студентів педагогічних коледжів — майбутніх молодших спеціалістів. М. М. Фіцула, В. Ф. Дубровський, В. В. Головченко та В. Я. Загрева розглядають педагогічні умови формування правової культури учнів загальноосвітніх закладів. Формування правової культури працівників органів внутрішніх справ вивчають П. М. Білий, А. С. Морозов, П. В. Макушев та С. С. Сливка. Праці Н. О. Ткачової та В. В. Оксамитного присвячені правовому вихованню учнів професійно-технічних навчальних закладів.

Питання взаємодії освітніх установ, зокрема вищих навчальних закладів (ВНЗ), і органів внутрішніх справ (ОВС) в організації правового виховання студентської молоді, профілактики правопорушень в їх середовищі залишаються на сьогодні ще недостатньо дослідженими.

До процесу правового виховання молоді повинна залучатись широка громадськість. Тільки у співпраці з органами юстиції, суду, правоохоронними й іншими державними органами, громадськими організаціями й установами можна досягти високих результатів правової соціалізації суспільства, передусім підростаючого покоління.

У процесі наукового дослідження ми відвідали 22 вищих навчальних заклади I-II рівнів акредитації м. Львова, де завдяки розробленим анкетам вивчали реальний стан практики взаємодії цих навчальних закладів із державними органами та службами, особливо з органами внутрішніх справ, у правовому вихованні майбутніх фахівців (опитуванням було охоплено 28 заступників директорів ВНЗ з виховної роботи). На запитання “Чи вважаєте Ви необхідною співпрацю з органами внутрішніх справ у правовому вихованні юнаків і дівчат, і чому?” 100 % респондентів відповіли, що така співпраця необхідна, бо завдяки “живому” спілкуванню з правоохоронцями у студентів зростає повага до закону, підвищується інтерес до вивчення положень кримінального, кримінально-процесуального права, в тому числі до професії працівника міліції, закріплюються переконання про невідворотність юридичної відповідальності за вчинене правопорушення.

Результати вивчення практики взаємодії державних органів і служб і ВНЗ у правовому вихованні молоді, як і передбачалося, були невтішними. Ця робота здійснювалася епізодично, безсистемно, зводилась в основному до поодиноких виступів представників державних органів і служб, працівників органів внутрішніх справ, прокуратури, соціальних служб перед студентами і педагогічними колективами навчальних закладів. У більшості навчальних закладів така співпраця здійснювалась формально, тобто документально планувалась, а практично спільні правовиховні заходи не проводились.

Серед суб'єктів соціальної профілактики особливе місце займають органи внутрішніх справ. Залучення досвідчених працівників органів внутрішніх справ до співпраці з вищими навчальними закладами сьогодні є необхідною передумовою гармонійного правового виховання майбутніх спеціалістів, адже лише у поєднанні теоретичних положень права з його практичним застосуванням у життя суспільства, що має місце у повсяк-

денній роботі правоохоронних органів, можна висвітлити цінність правових норм, знання яких, у свою чергу, дасть можливість молодій людині виробити правові почуття, мислення, установки, навички правомірної поведінки.

Нині розгорнута робота з виконання Програми Міністерства внутрішніх справ України з формування позитивного іміджу міліції України на 2003–2007 рр., схваленої колегією МВС України 10 січня 2003 р. У дев'ятому розділі цієї Програми передбачено заходи щодо залучення працівників міліції до правового виховання підростаючого покоління, до здійснення комплексу заходів популяризації професії правоохоронця серед молоді [6, 5].

Залучення працівників міліції до співпраці у правовиховній роботі необхідно здійснювати на основі системного підходу, тобто залучати їх до правовиховних заходів протягом навчального року. При цьому необхідно чітко обумовити зміст правових заходів, визначити форми взаємодії міліції і педагогічних працівників як у навчальному процесі, так і в позааудиторній роботі.

Під взаємодією науково-педагогічних колективів ВНЗ та органів внутрішніх справ у правовому вихованні студентської молоді розуміємо: наявність між ними стійких контактів, що виникають і розвиваються на основі спільних інтересів з метою профілактики правопорушень, зміцнення законності і правопорядку серед молодих людей, формування у них високої правосвідомості і правової культури. Така взаємодія здійснюється в межах визначеної компетенції і забезпечує якнайповніше використання можливостей кожного суб'єкта профілактично-виховного впливу.

Зміст правового виховання повинен забезпечувати інтереси студентів та інтереси педагогічних працівників навчальних закладів з урахуванням криміногенної ситуації, що склалася в конкретному колективі.

До правовиховної роботи з молоддю зі структури місцевих ОВС доцільно залучати служби, які у своїй повсякденній діяльності безпосередньо контактують з населенням (див. схему).

До них насамперед належать: служба дільничних інспекторів міліції, підрозділи карного розшуку та кримінальної міліції у справах неповнолітніх, відділи боротьби з незаконним обігом

Схема взаємодії ОВС і ВНЗ у правовому вихованні

наркотиків, органи досудового слідства і дізнання, що належать до структури ОВС, служби паспортної реєстраційної та міграційної роботи, підрозділи державної автомобільної інспекції, викладачі навчальних закладів структури МВС.

Серед форм взаємодії педколективів ВНЗ і органів внутрішніх справ найефективнішими є такі: обмін інформацією; спільна розробка і реалізація програм профілактики правопорушень і правового виховання; спільні заходи: диспути, вікторини, брейн-ринги, вечори запитань і відповідей, тренінги, конференції; виступи працівників міліції перед учнями з лекціями чи бесідами на правові теми; відкриття на базі ВНЗ громадських юридичних консультацій для надання безкоштовної правової допомоги населенню; відвідування студентами судових засідань; демонстрування й обговорення відеосюжетів на правову тематику; участь працівників міліції у рольових і ділових іграх тощо. Такі форми взаємодії мають викликати жвавий інтерес у юнаків і дівчат, допомогти їм не тільки краще засвоїти програмний матеріал, а й правильно оцінити різні факти суспільного і власного досвіду.

Правова регламентація участі працівників міліції у роботі з правового виховання громадян України передбачена низкою нормативно-правових актів, а саме: законами України “Про освіту” (1991 р.); “Про загальну середню освіту” (1999 р.); “Про професійно-технічну освіту” (від 10 лютого 1998 р.); “Про вищу освіту” (від 17 січня 2002 р.); “Про міліцію” (від 20 грудня 1990 р.), “Про органи і служби у справах неповнолітніх та спеціальні установи для неповнолітніх” (від 24 січня 1995 р.), “Про попередження насильства в сім’ї” (від 15 листопада 2001 р.); Указами Президента України “Про національну програму “Діти України” (від 18 січня 1996 р.), “Про положення про Міністерство внутрішніх справ України” (від 17 жовтня 2000 р.), “Про додаткові заходи щодо поліпшення діяльності органів внутрішніх справ та громадських формувань з охорони громадського порядку” (від 16 червня 1999 р.), “Про додаткові заходи щодо запобігання дитячій бездоглядності” (від 28 січня 2000 р.), “Про додаткові заходи щодо забезпечення реалізації громадянами конституційного права на звернення” (від 13 серпня 2002 р.), “Про заходи щодо подальшого зміцнення правопорядку, охорони прав і свобод громадян” (від 18 лютого 2002 р.), “Про Націю-

нальну доктрину розвитку освіти” (від 17 квітня 2002 р.); “Про першочергові заходи щодо захисту прав дітей” (від 11 липня 2005 р.); постановами Кабінету Міністрів України: “Про створення кримінальної міліції у справах неповнолітніх” (від 8 липня 1995 р., № 502), “Про затвердження положення про Всеукраїнську міжвідомчу координаційно-методичну раду з правової освіти населення” (від 29 травня 1995 р., № 366); “Про затвердження положення про державний вищий навчальний заклад” (від 5 вересня 1996 р., № 1074); Комплексним планом заходів Міністерства освіти і науки України щодо розвитку загальної середньої освіти в 1999–2012 рр., відомчими підзаконними актами Міністерства внутрішніх справ.

Серед нормативно-правових актів вагоме місце займає Закон України “Про міліцію” від 20 грудня 1990 р. Саме у ст. 2 цього Закону зазначено, що одним із основних завдань міліції є надання соціальної та правової допомоги громадянам, а в ст. 10, п. 6 серед основних обов’язків міліції зазначено: виявляти причини й умови, що сприяють вчиненню правопорушень, брати участь у правовому вихованні населення [2].

Отже, зауважимо, що брати участь у правовому вихованні населення є не тільки завданням міліції, а й є одним із основних її обов’язків.

Виступаючи перед студентами, працівники міліції повинні ознайомлювати їх у першу чергу з нормами адміністративного, кримінального, кримінально-процесуального та кримінально-виконавчого законодавства, обов’язками і правами міліції, умовами проходження служби в ОВС та межами застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і вогнепальної зброї, порядком і строками затримання правопорушників, підставами та умовами проведення огляду й обшуку особи, наводити конкретні приклади правопорушень серед молоді, що привели їх на лаву підсудних.

Законом України “Про міліцію” до основних завдань міліції віднесено забезпечення особистої безпеки громадян, захист їхніх прав і свобод, законних інтересів. Під час опитування від багатьох юнаків і дівчат, викладачів надійшли запитання такого змісту: “Конституцією України статтю 29 кожній людині гарантується право на свободу та особисту недоторканність, а

міліція своїм рішенням в окремих випадках порушує це право. Чи це є законно?”

Отже, виступаючи перед студентами і викладачами навчальних закладів, працівники міліції повинні звертати увагу на процесуальні норми законодавства, що регламентують обмеження прав і свобод людини.

Зокрема, у ст. 29 Конституції України підкреслено, що право на особисту недоторканність не може свавільно обмежуватись посадовими особами органів державної влади: “Ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду і тільки на підставах та в порядку, встановлених законом”. З іншого боку, ця норма встановлює умови, за яких людина може бути заарештована і триматися під вартою. Це, по-перше, дотримання передбачених законом підстав і порядку арешту і тримання під вартою, по-друге, наявність вмотивованого рішення суду.

У цьому зв’язку працівники міліції, проводячи бесіду з юнаками та дівчатами, мають звертати увагу на положення чинного кримінально-процесуального законодавства, що регламентує підстави та порядок затримання, арешту і тримання людини під вартою.

Для захисту своїх прав юнаки та дівчата мають знати правові підстави затримання особи. У зв’язку з тим, що затримання особи переважно здійснюється працівниками міліції, то саме на ці питання, у процесі проведення заходів з правового виховання, працівникам ОВС необхідно давати ґрунтовну відповідь.

Працівники міліції, виступаючи перед молоддю, повинні звертати увагу на те, що право на свободу і право на недоторканність особи захищається відповідними нормами, що встановлюють юридичну відповідальність. Це передусім статті 121–126, 146, 147, 149, 151, 152–156, 181, 314, 371 Кримінального кодексу України, які передбачають кримінальну відповідальність, зокрема, за заподіяння тілесних ушкоджень, незаконне позбавлення волі, викрадення людини, захоплення її як заручника, торгівлю людьми, незаконне улаштування у психіатричний заклад, зґвалтування та інші статеві злочини, посягання на здоров’я людей під прикриттям проповідкування релігійних віровчень, незаконне введення в організм іншої

людини проти її волі наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, свідомо незаконні затримання, привід або арешт тощо.

Отже, слід зазначити, що правопорушення серед молоді як система антисоціальних учинків детермінуються багатьма факторами — об'єктивними, незалежно від волі окремих людей (економіка, екологія, соціально-політичні обставини), і суб'єктивними (свідомість, звички, спосіб життя, ціннісні орієнтації, мораль, традиції людей). Можна виокремити чотири основні групи факторів, що спричиняють вчинення правопорушень молоддю:

- недоліки соціально-економічного характеру;
- організаційні упущення, недостатній контроль;
- недоліки в правовому регулюванні;
- недоліки у правовому вихованні.

Лише усунувши ці недоліки і недогляд, можна припинити зростання молодіжної злочинності, яка схильна набувати широких масштабів.

Таким чином, виховання у студентської молоді поваги до закону і загальноприйнятих правил поведінки, формування в неї позитивного погляду на практичну дієвість та необхідність дотримання норм права в повсякденному житті суспільства є одним із основних напрямів громадянського виховання в умовах сучасної держави, що має забезпечити всебічний розвиток і соціальну активність особистості, можливість людині відчувати себе морально, соціально, політично та юридично дієздатною і цілком захищеною державою.

Зауважимо, що навчальні заклади повинні стати центрами правовиховної роботи. До цієї роботи треба активно залучати різні державні інститути та широку громадськість, зокрема органи внутрішніх справ. Діяльність цих інституцій повинна бути узгодженою і скоординованою. Для цього мають бути налагоджені чіткі науково-педагогічні моделі взаємодії, які передбачатимуть зміст правової освіти і правовиховних заходів, їх періодичність і тривалість з урахуванням регіону та специфіки кожного закладу освіти.

Література

1. *Головченко В. В., Нелін Г. І., Нелін М. І.* Правове виховання учнівської молоді: питання методології та методики. — К.: Наук. думка, 1993. — 137 с.
2. *Закон України “Про міліцію”* від 20 грудня 1990 р. // ВВР України. — 1991. — № 4. — Ст. 20.
3. *Котюк В. О.* Теорія права: Навч. посіб. для юрид. ф-тів вузів. — К.: Вентурі, 1996. — 208 с.
4. *Правова освіта й соціалізація учнівської молоді в умовах реформування українського суспільства: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Харків, 9–10 січ. 2003 р.* — Х.: ХОНМІБО, 2003. — 164 с.
5. *Програма “Міліція і населення — партнери”* / Рішення Колегії МВС України від 16 грудня 1999 р. № 8.
6. *Програма формування позитивного іміджу міліції України на 2003–2007 рр.* / Рішення Колегії МВС України від 10 січня 2003 р.